

لعیا جنیدی، معاون حقوقی رئیس جمهوری در گفت و گوبا «ایران» خبر داد

دفاع از حقوق مردم با اجرای قانون اساسی

ابراهیم بهشتی
دبیر گروه سیاسی

وقتی وارد دولت دوازدهم شد، چهره شناخته شده ای در فضای عمومی و رسانه ای نبود. لعیا جنیدی حقوقدان و عضو هیات علمی دانشگاه بود که پیشنهاد همکاری با دولت روحانی را پذیرفت. بانوی بی حاشیه دولت اگر چه بعد از تصدی معاونت حقوقی ریاست جمهوری هم چندان تمایلی برای دیده شدن از خود نشان نداد، اما کمتر لایحه مهمی است که در دولت تدوین شده و مجموعه ذیل ریاست جنیدی در آن دستی نداشته باشد. این نقش آفرینی البته محدود به مسائل داخلی هم نیست چنانکه نظرات کارشناسی و مشاوره ای این معاونت، سهم قابل توجهی در بررسی طرح شکایت ایران از آمریکا در دادگاه لاهه و رأی مثبت به نفع تهران دارد. با همه اینها جنس ماموریت ها و وظایف محوله به معاونت حقوقی، از سنجشی است که نتایج آن در حکم باقیات الصالحات دولت برای آیندگان است. جنیدی در لایه لای تشریح ماموریت های معاونت حقوقی و در پاسخ به پرسش های ما خبر می دهد که لایحه جدیدی در دست تدوین است تا شیوه های قانون نویسی و مشکل تعدد مراکز قانونگذاری اصلاح شوند، از پیشنهادهای جدید برای رفع نگرانی های داخلی درباره لوابح مرتبط با «افای تی اف» می گوید و خرسند نیست که پیش بینی ها و هشدارهایش درباره تبعات نپذیرفتن این لوابح حالا محقق شده است. نظرش به عنوان یک حقوقدان درباره یک ابهام ۴۰ ساله در قانون انتخابات ریاست جمهوری یعنی «رجل سیاسی» را می پرسم و قاطع جواب می دهد که به لحاظ حقوقی ابهامی در این باره نیست و عنوان رجل به مفهوم «مرد» نیست. تاکید دارد که ماحصل یا محور مشترک و برجسته لوابح شفافیت و تعارض منافع بستن روزنه های فساد است بر همین اساس تاکید دارد که «بگذارید شفافیت نهادینه شود حتی اگر علیه خود ما باشد.» مشروح این گفت و گور را ادامه می خوانید.

■ اگر موافق باشید از اینجا شروع کنیم که اساسا معاونت حقوقی ریاست جمهوری چه ماموریت ها و وظایفی دارد؟

معاونت حقوقی ریاست جمهوری به یک تعبیر دسته ای از کارهای زیرساختی اداره بهینه و قانونمند امور را برعهده دارد. این معاونت، دارای شش معاونت زیرمجموعه است که چهار معاونت از آن از گذشته فعال بوده و در زمان دولت یازدهم و دوازدهم، یک معاونت دیگر که معاونت اجرای قانون اساسی است، به معاونت حقوقی ریاست جمهوری الحاق شده است. معاونت اخیر خود دو معاونت زیرمجموعه داشت که فعال است، البته تعدد افرادی که در هر شش بخشی که اشاره کردم در معاونت حقوقی ریاست جمهوری کار می کنند محدود است، هر چند حجم کار آن، مسائل حقوقی کل کشور را دربرمی گیرد. اگر بخواهم به ترتیب آغاز کنم یکی از این شش معاونت، معاونت امور حقوقی دولت است که سه حوزه کاری دارد. یکی لوابح مطرح هاوتنصیحاتنامه ها را بررسی می کند. می توانید تصور کنید که چه حجمی از لوابح را در این حوزه داریم. بخشی از این لوابح را خودمان تنظیم می کنیم و می نویسیم. بخشی متعلق به دستگاه های مختلف است و قبل از وارد شدن به دستور کار دولت در این معاونت بررسی می شود. در حقیقت یک نقطه تقاطع در امور لوابح، طرح ها و تصویب نامه ها در معاونت امور حقوقی دولت وجود دارد که از آنجا فرایند کارشناسی را طی می کند و بعد من برای معاون لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی، لایحه مسئولیت مؤسسات عمومی، لایحه آزادی اجتماعات و راهبریمایی ها و لایحه عدم تحمل تبعیت بر اثر ازدواج، لایحه حمایت از حقوق حیوانات را ما در همین جانشینیم. بااگر در معاونت دیگری از مجموعه ما تهیه شده بود در اینجا نهایی کردیم؛ البته توجه می دهم به این موضوع که بقیه معاونت ها هم در این زمینه ها همکاری زیادی کرده و می کنند ولی آخرین گذرگاه در لوابح نجاست، آخرین لوابحی که در حال آماده کردن آن هستیم، یکی لایحه عدالت ترمیمی، دیگری لایحه منع تبعیض ناروا و یکی هم لایحه «اصول و ضوابط قانون نویسی» است. یکی از مشکلات مهم ما این است که قانون نویسی در کشور ما از ضابطه خاصی پیروی نمی کند و هم در روش و آیین و هم در محتوا و شیوه نگارش، مستثبات پذیر اندیشه است. برای همین ما اصول و قواعدی را آماده کردیم که در ماه های گذشته پشت درگیر آن بودیم و اسام آن را گذاشته ایم «قانون قانون نویسی». برخی از لوابح را هم شاید شما اطلاع داشته باشید که کوچک هستند اما آثار اجتماعی قابل توجهی داشته اند و ما همکاری بسیار جدی از ابتدا تا انتهای آن داشتیم. مانند لایحه اعطای تابعیت از مادر به فرزند. حالا در همین واحد که امور لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها نام دارد و یکی از واحدهای سه گانه معاونت امور حقوقی دولت و یکی از واحدها موجود در ذیل شش معاونت است، جز این کار، تمام طرح های مجلس و همین طور تصویب نامه های هیأت وزیران که در سال بالغ بر هزار مورد می شود، بازخوانی و بررسی می شود و مغایرت های احتمالی آن با قانون اساسی و بویژه با بخش حقوق و آزادی های ملت و حقوق شهروندی احصا می شود. همیشه پیگیر هستیم که تصویب نامه ها مغایرتی با قانون اساسی و قوانین عادی و بویژه مسائل حقوق ملت نداشته باشند.

■ این لایحه ای که درباره آن صحبت کردید لایحه اصول قانون نویسی است یا قانونگذاری؟ یعنی اشکالات متوجه قانون نویسی است یا

معاونت حقوقی ریاست جمهوری به یک معاونت زیرمجموعه است که چهار معاونت از آن از گذشته فعال بوده و در زمان دولت یازدهم و دوازدهم، یک معاونت دیگر که معاونت اجرای قانون اساسی است، به معاونت حقوقی ریاست جمهوری الحاق شده است. معاونت اخیر خود دو معاونت زیرمجموعه داشت که فعال است، البته تعدد افرادی که در هر شش بخشی که اشاره کردم در معاونت حقوقی ریاست جمهوری کار می کنند محدود است، هر چند حجم کار آن، مسائل حقوقی کل کشور را دربرمی گیرد. اگر بخواهم به ترتیب آغاز کنم یکی از این شش معاونت، معاونت امور حقوقی دولت است که سه حوزه کاری دارد. یکی لوابح مطرح هاوتنصیحاتنامه ها را بررسی می کند. می توانید تصور کنید که چه حجمی از لوابح را در این حوزه داریم. بخشی از این لوابح را خودمان تنظیم می کنیم و می نویسیم. بخشی متعلق به دستگاه های مختلف است و قبل از وارد شدن به دستور کار دولت در این معاونت بررسی می شود. در حقیقت یک نقطه تقاطع در امور لوابح، طرح ها و تصویب نامه ها در معاونت امور حقوقی دولت وجود دارد که از آنجا فرایند کارشناسی را طی می کند و بعد من برای معاون لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی، لایحه مسئولیت مؤسسات عمومی، لایحه آزادی اجتماعات و راهبریمایی ها و لایحه عدم تحمل تبعیت بر اثر ازدواج، لایحه حمایت از حقوق حیوانات را ما در همین جانشینیم. بااگر در معاونت دیگری از مجموعه ما تهیه شده بود در اینجا نهایی کردیم؛ البته توجه می دهم به این موضوع که بقیه معاونت ها هم در این زمینه ها همکاری زیادی کرده و می کنند ولی آخرین گذرگاه در لوابح نجاست، آخرین لوابحی که در حال آماده کردن آن هستیم، یکی لایحه عدالت ترمیمی، دیگری لایحه منع تبعیض ناروا و یکی هم لایحه «اصول و ضوابط قانون نویسی» است. یکی از مشکلات مهم ما این است که قانون نویسی در کشور ما از ضابطه خاصی پیروی نمی کند و هم در روش و آیین و هم در محتوا و شیوه نگارش، مستثبات پذیر اندیشه است. برای همین ما اصول و قواعدی را آماده کردیم که در ماه های گذشته پشت درگیر آن بودیم و اسام آن را گذاشته ایم «قانون قانون نویسی». برخی از لوابح را هم شاید شما اطلاع داشته باشید که کوچک هستند اما آثار اجتماعی قابل توجهی داشته اند و ما همکاری بسیار جدی از ابتدا تا انتهای آن داشتیم. مانند لایحه اعطای تابعیت از مادر به فرزند. حالا در همین واحد که امور لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها نام دارد و یکی از واحدهای سه گانه معاونت امور حقوقی دولت و یکی از واحدها موجود در ذیل شش معاونت است، جز این کار، تمام طرح های مجلس و همین طور تصویب نامه های هیأت وزیران که در سال بالغ بر هزار مورد می شود، بازخوانی و بررسی می شود و مغایرت های احتمالی آن با قانون اساسی و بویژه با بخش حقوق و آزادی های ملت و حقوق شهروندی احصا می شود. همیشه پیگیر هستیم که تصویب نامه ها مغایرتی با قانون اساسی و قوانین عادی و بویژه مسائل حقوق ملت نداشته باشند.

■ این لایحه ای که درباره آن صحبت کردید لایحه اصول قانون نویسی است یا قانونگذاری؟ یعنی اشکالات متوجه قانون نویسی است یا

یعنی هم از نظر حقوقی، تطبیق آن با قانون اساسی و اصول حقوقی و نوع ارتباط آن با دیگر قوانین مربوط را بررسی می کنیم و هم از نظر محتوایر جمع آن را تطبیق می دهیم که درست باشد. حق عضویت ها، عضویت در سازمان های بین المللی و تفاوتهای بین المللی بین المللی همین جابرسی می شوند. البته باید توجه داشت که معاهدات یعنی قراردات بین دولت ها (البته نه لزوماً همه آنها) به این معاونت ارجاع می شود. نه قراردادهای دیگر. دیگر قراردادهای اقتصادی و تجاری را دستگاه ها خودشان منعقد می کنند و اگر مشورتی بخواهند از طرف معاونت ارائه می شود. با اینکه این واحد، واحد کوچکی است و تعداد بسیار کمی کارشناس دارد، نقطه تقاطعی هم هست که در دعاوی بین المللی از خدمات این مجموعه البته باتکیه بر مشورت های شورای علمی معاونت و تجربیات شخصی در حد اقتضای وقت استفاده کنم. مثلاً بعد از خروج آمریکا از برجام ما چند پیشنهاد دادیم. هم درباره شرکت هایی که می خواستند ایران را ترک کنند. پیشنهاد دادیم که با چه خواسته و در چه چارچوبی باید طرح دعاا شود. هم در دعاوی علیه دولت آمریکا پیشنهاد دادیم که با چه ترتیبی در دادگاه دادگستری بین المللی ICJ طرح دعاا شود و چطور عهدنامه مودت مستند قرار بگیرد و اینکه ختمدار خواست دستور موقت شود.

■ یعنی پیشنهادهای شما در طرح دعوی و تحسین رأی در دادگاه لاهه به نفع ایران مؤثر بود؟

بله البته با مشارکت سازمان حقوقی دولت. ما در تاریخ دوم و نوزدهم خرداد ۱۳۹۷ مجموعه ای را پیشنهاد دادیم. جمله همین پیشنهاد را بخصوص از نظر ضرورت طرح یک دعوی مستقل و نیز اخذ دستور موقت دادیم. بعد از آن هماهنگی شد و در اینجا تمام سازمان حقوقی دولت مشارکت داشت. مرکز امور حقوقی، وزارت خارجه، در موارد لازم برای کمک، بانک مرکزی هم وارد شد. چون اطلاعات مربوط به محدودیت های بانکی مجموعه ای آمریکا در اختیار این مجموعه بود، اطلاعات حمل و نقل را وزارت راه داد، اطلاعات محدودیت های مسائل را دوور همان را وزارت بهداشت ارائه کرد، بنابراین کل سازمان حقوقی دولت برای اجرای این طرح درگیر شدند و تیم وکلای خارجی هم کار تکنیکی دعوی را پیش بردند و در اجرای آن کمک کردند. البته به طور کلی ساختار اداری ما برای ارائه خدمات حقوقی و بویژه خدمات حقوقی بین المللی مشکلات زیادی دارد و اجازه اجرا و نظارت به نحو مؤثر و مطلوب رانمی دهد. این مسأله را قبلاً هم گفته ام و در پیش رویس سند اصلاح و توسعه نظام حقوقی که طی دو سال گذشته آماده کرده ایم هم پیشنهادهایی داده ام. باید دید اراده و امکان اعمال این پیشنهادها به وجود می آید یا خیر.

■ از همکاران شما کسی در تم حقوقی ایران در دادگاه لاهه هم حضور داشت؟ یا فقط مشاوره می دادید؟

ما طرحی را پیشنهاد دادیم و چارچوب را ارائه کردیم و همان طور که اشاره شد واحد حقوقی در نهاد ریاست جمهوری برای این کار وجود دارد، وکلای خارجی هم هستند که جزئیات دفاع را تقویت و انتظارهایی که آنجا هست را پوشش بدهد. یکی از مسائل شایع شد و دیدیم که وزارت بهداشت همین مسأله تعدد مراجع قانونگذاری است که در چند سیاست های ابلاغی آمده است.

■ بحث بحث قبلی را ادامه بدهم. در معاونت امور حقوقی دولت فقط یک مورد را گفته ام که بررسی لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها است و از اینان مصوبات در دیوان عدالت اداری و هیأت بررسی و تطبیق مجلس شورای ای است.

نیز با همین امور است. یکی دیگر از کارهایش امور مستندسازی است که کار مهمش سرو سامان دادن به اموال غیرمنقول دولتی و عمومی است. مثلاً هم به مسأله مستندسازی اموال غیرمنقول و اراضی می پردازد و دهم زمانی اگر اختلافی بین دستگاه ها ایجاد شود بررسی می کند و رأی می دهد تا نیایزی را نباشد که دستگاه ها به دادگاه ها و سایر مراجع قضایی مراجعه کنند.

تلاش کرده ایم در مالکیت و واگذاری های یک چارچوب خیلی دقیقی به اسام و واگذاری منافع ایجاد کنیم. در آن چارچوب، شرایطی ایجاد شده که بر احنی اموال عمومی دستخوش تغییر قرار نگیرد و مثلاً در همین ماجرای جنگل ها که اتفاق افتاد، درست است که مسئولیت مستقیم دادگاه ها و سایر مراجع قضایی باید حفاظت ملی و ملیا با یک دیدگاه نظارتی وارد می شویم و کمک می کنیم و هدف هم این است که منابع عمومی و منابع طبیعی تاجا می ممکن و تا حدی که در حوزه صلاحیت های ما قرار می گیرد، مورد حفاظت قرار بگیرند. یکی دیگر از امور در مجموعه معاونت امور حقوقی دولت، امور توافق های بین المللی است. ما در طی همین مدت بالغ بر ۲۰۰ معاهده را بررسی کردیم.

یعنی هم از نظر حقوقی، تطبیق آن با قانون اساسی و اصول حقوقی و نوع ارتباط آن با دیگر قوانین مربوط را بررسی می کنیم و هم از نظر محتوایر جمع آن را تطبیق می دهیم که درست باشد. حق عضویت ها، عضویت در سازمان های بین المللی و تفاوتهای بین المللی بین المللی همین جابرسی می شوند. البته باید توجه داشت که معاهدات یعنی قراردات بین دولت ها (البته نه لزوماً همه آنها) به این معاونت ارجاع می شود. نه قراردادهای دیگر. دیگر قراردادهای اقتصادی و تجاری را دستگاه ها خودشان منعقد می کنند و اگر مشورتی بخواهند از طرف معاونت ارائه می شود. با اینکه این واحد، واحد کوچکی است و تعداد بسیار کمی کارشناس دارد، نقطه تقاطعی هم هست که در دعاوی بین المللی از خدمات این مجموعه البته باتکیه بر مشورت های شورای علمی معاونت و تجربیات شخصی در حد اقتضای وقت استفاده کنم. مثلاً بعد از خروج آمریکا از برجام ما چند پیشنهاد دادیم. هم درباره شرکت هایی که می خواستند ایران را ترک کنند. پیشنهاد دادیم که با چه خواسته و در چه چارچوبی باید طرح دعاا شود. هم در دعاوی علیه دولت آمریکا پیشنهاد دادیم که با چه ترتیبی در دادگاه دادگستری بین المللی ICJ طرح دعاا شود و چطور عهدنامه مودت مستند قرار بگیرد و اینکه ختمدار خواست دستور موقت شود.

■ یعنی پیشنهادهای شما در طرح دعوی و تحسین رأی در دادگاه لاهه به نفع ایران مؤثر بود؟

بله البته با مشارکت سازمان حقوقی دولت. ما در تاریخ دوم و نوزدهم خرداد ۱۳۹۷ مجموعه ای را پیشنهاد دادیم. جمله همین پیشنهاد را بخصوص از نظر ضرورت طرح یک دعوی مستقل و نیز اخذ دستور موقت دادیم. بعد از آن هماهنگی شد و در اینجا تمام سازمان حقوقی دولت مشارکت داشت. مرکز امور حقوقی، وزارت خارجه، در موارد لازم برای کمک، بانک مرکزی هم وارد شد. چون اطلاعات مربوط به محدودیت های بانکی مجموعه ای آمریکا در اختیار این مجموعه بود، اطلاعات حمل و نقل را وزارت راه داد، اطلاعات محدودیت های مسائل را دوور همان را وزارت بهداشت ارائه کرد، بنابراین کل سازمان حقوقی دولت برای اجرای این طرح درگیر شدند و تیم وکلای خارجی هم کار تکنیکی دعوی را پیش بردند و در اجرای آن کمک کردند. البته به طور کلی ساختار اداری ما برای ارائه خدمات حقوقی و بویژه خدمات حقوقی بین المللی مشکلات زیادی دارد و اجازه اجرا و نظارت به نحو مؤثر و مطلوب رانمی دهد. این مسأله را قبلاً هم گفته ام و در پیش رویس سند اصلاح و توسعه نظام حقوقی که طی دو سال گذشته آماده کرده ایم هم پیشنهادهایی داده ام. باید دید اراده و امکان اعمال این پیشنهادها به وجود می آید یا خیر.

■ از همکاران شما کسی در تم حقوقی ایران در دادگاه لاهه هم حضور داشت؟ یا فقط مشاوره می دادید؟

ما طرحی را پیشنهاد دادیم و چارچوب را ارائه کردیم و همان طور که اشاره شد واحد حقوقی در نهاد ریاست جمهوری برای این کار وجود دارد، وکلای خارجی هم هستند که جزئیات دفاع را تقویت و انتظارهایی که آنجا هست را پوشش بدهد. یکی از مسائل شایع شد و دیدیم که وزارت بهداشت همین مسأله تعدد مراجع قانونگذاری است که در چند سیاست های ابلاغی آمده است.

■ بحث بحث قبلی را ادامه بدهم. در معاونت امور حقوقی دولت فقط یک مورد را گفته ام که بررسی لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها است و از اینان مصوبات در دیوان عدالت اداری و هیأت بررسی و تطبیق مجلس شورای ای است.

نیز با همین امور است. یکی دیگر از کارهایش امور مستندسازی است که کار مهمش سرو سامان دادن به اموال غیرمنقول دولتی و عمومی است. مثلاً هم به مسأله مستندسازی اموال غیرمنقول و اراضی می پردازد و دهم زمانی اگر اختلافی بین دستگاه ها ایجاد شود بررسی می کند و رأی می دهد تا نیایزی را نباشد که دستگاه ها به دادگاه ها و سایر مراجع قضایی مراجعه کنند.

تلاش کرده ایم در مالکیت و واگذاری های یک چارچوب خیلی دقیقی به اسام و واگذاری منافع ایجاد کنیم. در آن چارچوب، شرایطی ایجاد شده که بر احنی اموال عمومی دستخوش تغییر قرار نگیرد و مثلاً در همین ماجرای جنگل ها که اتفاق افتاد، درست است که مسئولیت مستقیم دادگاه ها و سایر مراجع قضایی باید حفاظت ملی و ملیا با یک دیدگاه نظارتی وارد می شویم و کمک می کنیم و هدف هم این است که منابع عمومی و منابع طبیعی تاجا می ممکن و تا حدی که در حوزه صلاحیت های ما قرار می گیرد، مورد حفاظت قرار بگیرند. یکی دیگر از امور در مجموعه معاونت امور حقوقی دولت، امور توافق های بین المللی است. ما در طی همین مدت بالغ بر ۲۰۰ معاهده را بررسی کردیم.

■ این لایحه ای که درباره آن صحبت کردید لایحه اصول قانون نویسی است یا قانونگذاری؟ یعنی اشکالات متوجه قانون نویسی است یا

معاونت حقوقی ریاست جمهوری به یک معاونت زیرمجموعه است که چهار معاونت از آن از گذشته فعال بوده و در زمان دولت یازدهم و دوازدهم، یک معاونت دیگر که معاونت اجرای قانون اساسی است، به معاونت حقوقی ریاست جمهوری الحاق شده است. معاونت اخیر خود دو معاونت زیرمجموعه داشت که فعال است، البته تعدد افرادی که در هر شش بخشی که اشاره کردم در معاونت حقوقی ریاست جمهوری کار می کنند محدود است، هر چند حجم کار آن، مسائل حقوقی کل کشور را دربرمی گیرد. اگر بخواهم به ترتیب آغاز کنم یکی از این شش معاونت، معاونت امور حقوقی دولت است که سه حوزه کاری دارد. یکی لوابح مطرح هاوتنصیحاتنامه ها را بررسی می کند. می توانید تصور کنید که چه حجمی از لوابح را در این حوزه داریم. بخشی از این لوابح را خودمان تنظیم می کنیم و می نویسیم. بخشی متعلق به دستگاه های مختلف است و قبل از وارد شدن به دستور کار دولت در این معاونت بررسی می شود. در حقیقت یک نقطه تقاطع در امور لوابح، طرح ها و تصویب نامه ها در معاونت امور حقوقی دولت وجود دارد که از آنجا فرایند کارشناسی را طی می کند و بعد من برای معاون لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی، لایحه مسئولیت مؤسسات عمومی، لایحه آزادی اجتماعات و راهبریمایی ها و لایحه عدم تحمل تبعیت بر اثر ازدواج، لایحه حمایت از حقوق حیوانات را ما در همین جانشینیم. بااگر در معاونت دیگری از مجموعه ما تهیه شده بود در اینجا نهایی کردیم؛ البته توجه می دهم به این موضوع که بقیه معاونت ها هم در این زمینه ها همکاری زیادی کرده و می کنند ولی آخرین گذرگاه در لوابح نجاست، آخرین لوابحی که در حال آماده کردن آن هستیم، یکی لایحه عدالت ترمیمی، دیگری لایحه منع تبعیض ناروا و یکی هم لایحه «اصول و ضوابط قانون نویسی» است. یکی از مشکلات مهم ما این است که قانون نویسی در کشور ما از ضابطه خاصی پیروی نمی کند و هم در روش و آیین و هم در محتوا و شیوه نگارش، مستثبات پذیر اندیشه است. برای همین ما اصول و قواعدی را آماده کردیم که در ماه های گذشته پشت درگیر آن بودیم و اسام آن را گذاشته ایم «قانون قانون نویسی». برخی از لوابح را هم شاید شما اطلاع داشته باشید که کوچک هستند اما آثار اجتماعی قابل توجهی داشته اند و ما همکاری بسیار جدی از ابتدا تا انتهای آن داشتیم. مانند لایحه اعطای تابعیت از مادر به فرزند. حالا در همین واحد که امور لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها نام دارد و یکی از واحدهای سه گانه معاونت امور حقوقی دولت و یکی از واحدها موجود در ذیل شش معاونت است، جز این کار، تمام طرح های مجلس و همین طور تصویب نامه های هیأت وزیران که در سال بالغ بر هزار مورد می شود، بازخوانی و بررسی می شود و مغایرت های احتمالی آن با قانون اساسی و بویژه با بخش حقوق و آزادی های ملت و حقوق شهروندی احصا می شود. همیشه پیگیر هستیم که تصویب نامه ها مغایرتی با قانون اساسی و قوانین عادی و بویژه مسائل حقوق ملت نداشته باشند.

■ این لایحه ای که درباره آن صحبت کردید لایحه اصول قانون نویسی است یا قانونگذاری؟ یعنی اشکالات متوجه قانون نویسی است یا

معاونت حقوقی ریاست جمهوری به یک معاونت زیرمجموعه است که چهار معاونت از آن از گذشته فعال بوده و در زمان دولت یازدهم و دوازدهم، یک معاونت دیگر که معاونت اجرای قانون اساسی است، به معاونت حقوقی ریاست جمهوری الحاق شده است. معاونت اخیر خود دو معاونت زیرمجموعه داشت که فعال است، البته تعدد افرادی که در هر شش بخشی که اشاره کردم در معاونت حقوقی ریاست جمهوری کار می کنند محدود است، هر چند حجم کار آن، مسائل حقوقی کل کشور را دربرمی گیرد. اگر بخواهم به ترتیب آغاز کنم یکی از این شش معاونت، معاونت امور حقوقی دولت است که سه حوزه کاری دارد. یکی لوابح مطرح هاوتنصیحاتنامه ها را بررسی می کند. می توانید تصور کنید که چه حجمی از لوابح را در این حوزه داریم. بخشی از این لوابح را خودمان تنظیم می کنیم و می نویسیم. بخشی متعلق به دستگاه های مختلف است و قبل از وارد شدن به دستور کار دولت در این معاونت بررسی می شود. در حقیقت یک نقطه تقاطع در امور لوابح، طرح ها و تصویب نامه ها در معاونت امور حقوقی دولت وجود دارد که از آنجا فرایند کارشناسی را طی می کند و بعد من برای معاون لایحه مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی، لایحه مسئولیت مؤسسات عمومی، لایحه آزادی اجتماعات و راهبریمایی ها و لایحه عدم تحمل تبعیت بر اثر ازدواج، لایحه حمایت از حقوق حیوانات را ما در همین جانشینیم. بااگر در معاونت دیگری از مجموعه ما تهیه شده بود در اینجا نهایی کردیم؛ البته توجه می دهم به این موضوع که بقیه معاونت ها هم در این زمینه ها همکاری زیادی کرده و می کنند ولی آخرین گذرگاه در لوابح نجاست، آخرین لوابحی که در حال آماده کردن آن هستیم، یکی لایحه عدالت ترمیمی، دیگری لایحه منع تبعیض ناروا و یکی هم لایحه «اصول و ضوابط قانون نویسی» است. یکی از مشکلات مهم ما این است که قانون نویسی در کشور ما از ضابطه خاصی پیروی نمی کند و هم در روش و آیین و هم در محتوا و شیوه نگارش، مستثبات پذیر اندیشه است. برای همین ما اصول و قواعدی را آماده کردیم که در ماه های گذشته پشت درگیر آن بودیم و اسام آن را گذاشته ایم «قانون قانون نویسی». برخی از لوابح را هم شاید شما اطلاع داشته باشید که کوچک هستند اما آثار اجتماعی قابل توجهی داشته اند و ما همکاری بسیار جدی از ابتدا تا انتهای آن داشتیم. مانند لایحه اعطای تابعیت از مادر به فرزند. حالا در همین واحد که امور لوابح و طرح ها و تصویب نامه ها نام دارد و یکی از واحدهای سه گانه معاونت امور حقوقی دولت و یکی از واحدها موجود در ذیل شش معاونت است، جز این کار، تمام طرح های مجلس و همین طور تصویب نامه های هیأت وزیران که در سال بالغ بر هزار مورد می شود، بازخوانی و بررسی می شود و مغایرت های احتمالی آن با قانون اساسی و بویژه با بخش حقوق و آزادی های ملت و حقوق شهروندی احصا می شود. همیشه پیگیر هستیم که تصویب نامه ها مغایرتی با قانون اساسی و قوانین عادی و بویژه مسائل حقوق ملت نداشته باشند.

“

برداشته اند و یکی به نتیجه می رسد. ولی تقسیم کار هم بر اساس قانون اساسی است. قانون اساسی سهم قوه مجریه را در فرآیند قانونگذاری تا تقدیم لایحه مشخص کرده و از یک جایی هم سهم مجلس شروع می شود. البته مجلس را هم باید درک کرد که تازه روزی کار آمده است. اما این هم هست که اگر فرآیندها زیاد طول بکشند مایوس کننده می شوند از این نظر که آیا بالاخره اقدامات زیربنایی و زیرساختی به نتیجه می رسند یا نه؟ بنابراین باید یک همت جمعی بین هر دو قوه و شورای نگهبان ایجاد شود که اینها به سرانجام برسد.

■ برگردیم به توضیحات شما درباره مأموریت های معاونت حقوقی.

مایک معاونت دیگر داریم به نام معاونت هماهنگی در نظارت و هماهنگی دستگاه های اجرایی. در این معاونت یکی از حوزه های کارمان پاسخگویی به استعلامات و رفع اختلافات است. چهار امور یا به عبارتی چهار واحد زیر مجموعه این معاونت است. یکی از این واحدها، امور رفع اختلاف دستگاه های اجرایی و هزاران استعلام را پاسخ داده و شاید اگر قرار بود اینها به دادگاه بروند و دواها را بپردازند هزینه دادرسی آن می شود شاید چند هزار میلیارد تومان. صد ها دعاها بود. اما ما در همین کار صرفه جویی کردیم. بعضی موارد هم مالی نیست ولی اثر اجتماعی بالایی دارد. مثلاً بحث انتخابات شورای ایاری که مطرح بود ما بررسی کردیم و نتیجه دادیم که این انتخابات ما بر اساس ضوابط قانون بلا اشکال است. البته کاری نداریم که بعد دیوان عدالت اداری نظر را او همین طور تکالیفی که برای خودش ایجاد می شود، می پذیرد. مثلاً وقتی لایحه شفافیت داده می شود یک بار بزرگی از نظر تعهداتی که برای خودش ایجاد کرده متوجه خود دولت است. وقتی لایحه مدیریت تعارض منافع را داده، یک بار بزرگی از مسئولیت متوجه خودش است. بنابراین دولت سهم خودش را انجام می دهد. شما درست می گوید؛ مردم حق دارند که به عنوان شهروند پیروند که شما این قدم را

دولت های یازدهم و دوازدهم توفیقی در نشان دادن جایگاه قانون اساسی، تفوق حقوق و آزادی های مردم، تدوین لوابح بنیادی، ترویج قانونگرایی و دفاع از حقوق ملت در مراجع داخلی و بین المللی داشته اند. توفیقی هم داشتند که از خود جسارت نشان دهند و بگویند بگذارید شفافیت نهادینه شود حتی اگر ما را محدود کند. تعارض منافع مدیریت شود حتی اگر برای ما اداره امور سخت تر بشود. دفاع از حقوق ملت در مجامع بین المللی هم بخشی از میراث این دولت خواهد بود. ما جسارت کردیم و علیه آمریکا به دادگاه بین المللی شکایت کردیم

نسبت به این بحث ندارد. ما لایحه مدیریت تعارض منافع را ارائه داده ایم و داریم پیگیری می کنیم. اهمیت آن هم کمتر نیست و شاید بیشتر باشد. من نمی توانم تضمین کنم اقدامی که می کنیم حتماً به همان ترتیبی که می خواهیم به نتیجه می رسد. من الان دنبال مقصریایی نیستم، اما این نباید ما را از اندک تگته مهم غافل کند. اول اینکه دولت وظیفه دارد آنچه را از نظر کارشناسی احراز می کند، در موردش اقدام کند. دوم اینکه پیگیری کند. سوم اینکه گفته ام من راهم ایجاد کند که کرده است. چهارم اینکه با شناسایی یک معضل و طرح پیشنهاد، به تمام نهاد های ذیربط دیگر این فرصت را بدهد که برای حل آن دست مسائل ممکن است اتفاق بیفتد اما نفس نگهبان باز نهاد های دیگری مثل مجمع تشخیص صلت نظام هم ورود کرده اند ولی در هر حال باید داشت که در فرآیند قانونگذاری، قوه مجریه سهم مشخصی دارد و قوه مجریه

■ با این سخن شما موافقم که چنین رویه ای در همه کشورها وجود دارد. اما اگر این را عینی تر و عملی تر نگاه کنیم می بینیم خیلی از لوابحی که اشاره کردید بیش از یک سال است آماده شده و به مجلس فرستاده شده اما آنجا خاک